

въ дворътъ на префекта. «Излѣзни», казалъ той на префекта, „погледай съкровищата на нашата църква: всичкийтъ твой дворъ е пълненъ съ златни съсуди“. «Ти се смѣешъ надъ мене», съ гнѣвъ казалъ префекта, като видѣлъ бѣднитѣ; «азъ зная; — васъ учатъ да презирате смъртъта, нъ азъ ще застава тебъ дълго да се мжчишъ». Той заповѣдалъ да стѣблѣчатъ св. Лаврентия и да го привържатъ къмъ желѣзна рѣшетка. Подъ тая рѣшетка натуряли храсти и ги запалили. Св. мъченикъ дълго лѣжалъ на една страна и не издалъ ни едно пѣшканье. Подиръ това спокойно казалъ: «испече се; врѣме е да се продума . . .»

При такава твърдостъ въ пренасяние на страданията, каквато показвали св. мъченици, гоненията отъ страна на язычницитѣ не само че не врѣдили на църквата, напротивъ още повече способствовали на нейното распространение. На мѣстото на отишлиитѣ въ вѣчността се явявали множество нови исповѣдници Христови. Случавали се мѣгновенни обрѣщания въ самата претория, щомъ се явявали тамъ св. исповѣдници. Всекидневнo се изпълнявало прекрасното изрѣчение на одного отъ църковнитѣ учители: «кръвта на мъченицитѣ—сѣмето на христианитѣ.» ¹⁾

Промѣнение положението на църквата къмъ по-добро.

Измѣнение въ положението на църквата къмъ по-добро се захванало въ 311 год. Ожесточений врагъ на христианитѣ, императоръ (305 г.) Галерий, като билъ поразенъ съ мъчителна болѣстъ, откровенно се съзналъ въ своето безсиліе да задави св. вѣра и молилъ христианитѣ да се молятъ за него. Въ едикта, подписанъ отъ него заедно съ императора Константина и Кесаря Ликиния, се говори „нека отново бѣдѣтъ христиани и нека они отново си строятъ молитвени домовѣ“ и се прибавляло: „за такова наше снисхожденье христианитѣ сѣ дължни да молятъ Бога за нашето здравіе.“ Нъ окончателно се прекратило гонението, когато императоръ Константинъ Великий станалъ единодържавенъ на Истокъ и Западъ²⁾).

¹⁾ *Plures efficitur, quoties metimur a vobis: semen est sanguis shristianorum. Tertul. Apol. c. 50.*

²⁾ За обяснение положението на римското правителство въ знаменитото врѣме за прѣминованието на църквата отъ гонение къмъ тържество не сѣ излишни слѣдующитѣ показания: императоръ Диоклетіанъ до 284 г. управлявалъ имперіята самичкъ, отъ 286 г. съ Августа (т. е. почти равноправенъ императоръ), Максиміана Геркула, отъ 292 г. при помощта още на два Кесаря (помощникъ на императора и Августа) Констанція Хлоръ и Галерія. Въ 305 год. Диоклетіанъ и Максиміанъ Геркулъ сложили отъ себе си достоинството на императори. Мѣстото имъ заели прѣдшницитѣ кесари, въ звание на които сега се явили Максиминъ и Северъ. Мѣстото на Севера въ звание кесаръ 306 г. го заелъ Максентій, а на мѣстото на Констанцій Хлоръ 306 год. билъ провъзгласенъ императоръ на Западъ синъ му Константинъ. Галерій въ 311 г. обявилъ свой преемникъ Ликиния.